

IUCUNDI ACTI LABORES

*Veltījums
akadēmiķim Jānim Stradiņam
80. dzimšanas dienā*

*A Festschrift
in honour of Jānis Stradiņš
on his 80th birthday*

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA

IUCUNDI ACTI LABORES

*Veltījums
akadēmiķim Jānim Stradiņam
80. dzimšanas dienā*

*A Festschrift
in honour of Jānis Stradiņš
on his 80th birthday*

Akadēmiķis Jānis Stradiņš un *Bibliotheca Rigensis*

Akadēmiķis Jānis Stradiņš vienmēr uzlūkojis Akadēmisko bibliotēku – seno *Bibliotheca Rigensis* kā Rīgas, visas Latvijas un Eiropas kultūrvēsturisko vērtību, kuras diapazons sniedzas no viduslaiku grāmatniecības līdz pat 21. gadsimtam.

Kā šīs bibliotēkas lasītājam ar gandrīz 60 gadu stāžu (kopš 1954. gada) savulaik izsniegta lasītāja karte ar numuru AA4 (šāda numura karte bija arī viņa tēvam prof. Paulam Stradiņam). Akadēmiķis mūsu bibliotēku uzskata par savu bibliotēku, jo ne ar vienu citu savā mūžā nav bijis tik cieši saistīts – gan kā čakls lasītājs, gan arī kā LZA Bibliotēku padomes priekšsēdētājs no 1970. līdz 1991. gadam. J. Stradiņš vienmēr novērtējis bibliotēkas senās tradīcijas un jaunās kultūrvēsturiskās ieceres, bibliotēkas darbinieku pašreizējību un saliedētību [1].

Būdam LZA Bibliotēku padomes priekšsēdētājs, vēlāk tās loceklis, J. Stradiņš rūpējās par Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas darbību un stratēģiju, piedalījās jautājumu risināšanā, kas bija saistīti ar LAB fondu saglabāšanu un komplektēšanu, veicināja starptautisko sakaru paplašināšanu. Daudzās publikācijās J. Stradiņš rakstījis par bibliotēkas un zinātnes attīstību Latvijā [2–6].

1974. gada 11. aprīlī plaši tika svinēta ZA Fundamentālās bibliotēkas 450 gadu jubileja, tika darināta brīnišķīga Valentīnas Zeiles jubilejas medaļa, izdota monogrāfija “Bibliotēkai – 450” (krievu val.) [7], bet ar īpašu ZA sesiju atzīmēja arī Misiņa bibliotēkas dibināšanas atceri 1985. gada 19. septembrī, prezentēja jubilejas izdevumu “Grāmatas un grāmatnieki” [8]. Abos pasākumos J. Stradiņš nolasīja referātus [9].

Lūk, ko J. Stradiņš atceras: “1974. gada 14. jūnijs. Bibliotēkas padomes sēde. No tās – uz Lielvārdes ielu, uz pamatakmens, pareizāk, memoriālās kapsulas iemūrēšanu. No padomes locekļiem līdzī atbrauc Jānis Kalniņš un enciklopēdistis Ivars Riekstiņš, citiem – par tālu ... Piedalās bibliotēkas darbinieki, celtnieki no SU-60. Kapsulā ievietojam dienas avīzes “Ciņa”, “Pravda”, “Sovetskaja Latvija”, “Padomju Jaunatne” vēstījumu, papīra naudaszīmi ar padomju karavīra attēlu un bibliotēkas jubilejas nozīmīti. Brāļošanās vakars ar celtniekiem...”

Un vēl J. Stradiņš it skaidri zināja teikt, ka vēstījuma teksts bijis latviešu valodā, tikai dažas rindas beigās – latīņu valodā. Turklāt kapsulu bija paredzēts iemūrēt jau iepriekšējā, 1973. gada rudenī, kad būvbedre jau bijusi izrakta un celtnieki

ķērušies pie nākamiem darbiem. Dažādu apstākļu dēļ svinīgā ceremonija aizkavējusies. Viens otrs akademiķis (Drīzulis) tāpēc ierosinājis kapsulu nemaz vairs nemūrēt, bet nodot muzejam vai arhīvam. Jo vairāk tāpēc, ka ēkas pirmie trīs stāvi jau bijuši uzcelti [10].

Arī Ivars Riekstiņš raksta: “Atceros, ka pēc kapsulas iemūrēšanas topošās ēkas pagrabstāva klona grīdā un atgriešanās augšā, būvlaukumā, direktors E. Arājs mūs visus aicināja uz tikai pārdesmit soļus attālo vienstāvu māju, kas atradās iepretī jaunceļamās bibliotēkas ēkai, pie Lielvārdes ielas. Kā nopratu, būvdarbiem sākoties, tās agrākajiem iemītniekiem pilsētā bija ierādīta cita dzīvesvieta. Nelielā mājā uz laiku bija nonākusi celtnieku rīcībā. Iegājuši istabā, sarindojamies uz soliņiem ap klātu galdu. Par vienkāršo, bet gana pietiekamo cienastu bija parūpējusies vai nu Fundamentālā bibliotēka, vai Zinātņu akadēmija, vai arī abas kopā. Lai būtu kā būdams, pasākuma neoficiālā daļa varēja sākties.

Pulkstenī tovarak neskatījāmies, taču kādas trīs vai četras stundas jau nu paskrēja gan. Par “brāļošanās vakara” dvēseli kļuva akademiķis Jānis Stradiņš. Jau 1970. gadā, uzņēmies ZA Bibliotēku padomes priekšsēdētāja sabiedrisko amatu, viņš īpaši dedzīgi iestājās par bibliotēkas jaunās ēkas celtniecību. Beidzot tā nu sākusies. Taču nebija ne mazāko garantiju, ka viss raiti ritēs arī turpmāk. 60. celtniecības pārvaldei tolaik vēl bija dažas aizsāktas būves. Un ja nu kādā dienā celtniekiem pēkšņi jāpārvietojas no Lielvārdes ielas uz citu “objektu”?

To nedrīkstēja pieļaut. Tieši tāpēc J. Stradiņš, E. Arājs, A. Ceplis un pārējie pūlējāmies, cik vien prazdami, noskaņot pārvaldes vadītājus un celtniekus nekad un nekādos apstākļos nepamest bibliotēkas būvlaukumu.

Mūsu pūliņi laikam nebija gluži velti – jau pavisam drīz, 1979. gadā, ēka bija uzcelta. 1980. gadā tajā ieradās pirmie lasītāji” [11].

J. Stradiņš atzinīgus vārdus veltījis Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas, vēsturiskās *Bibliotheca Rigensis*, direktoram Eduardam Arājam viņa 60 gadu jubilejā: “Vadīt tādu iestādi ir augsta un atbildīga misija, apzinoties, ka aiz tevis stāv mūži un diženi priekšteči (J. G. Herderu ieskaitot), ka tavā pārziņā ir 2,5 miljoni iespiedvienību no viduslaiku inkunābulām līdz pašu pēdējo gadu žurnāliem vissarežģītākajās zinātņu nozarēs” [12].

Grāmatā “Latvijas Zinātņu akadēmija: izcelsme, vēsture, pārvērtības” J. Stradiņš raksta: “1991.–1992. gadā ievērojamas pārmaiņas notika arī ZA Fundamentālajā bibliotēkā, īpaši pēc tam, kad tās direktora amatā stājās enerģiskais informātikas speciālists E. Karnītis. Jau 1989. gada nogalē toreizējais republikas kultūras ministrs R. Pauls un ZA Bibliotēku padomes priekšsēdētājs J. Stradiņš panāca LKP CK sekretāra I. Ķezbera atbalstu bibliotēkai, lai varētu turp pārcelt arī R. Vāgnera ielā 4 palikušo Fundamentālās bibliotēkas daļu, direkciju, literatūras komplektēšanas nodaļu un ārkārtīgi vērtīgo Rokrakstu un reto grāmatu nodaļu, bet attiecīgās telpas (Vāgnera zāli u. c.) galīgi izbrīvētu Kultūras ministrijai un visu ēku nodotu tās rīcībā. LKP pēdējā,

bēdīgi slavenajā kongresā, pie teikšanas nokļūstot A. Rubikam, šis LKP CK iesniegums PSKP CK (tā finansēja Partijas arhīva ēkas celtniecību), protams, tika ignorēts, taču tūdaļ pēc augusta puča neveiksmes iecere varēja īstenoties. Pa starpām ZA prezidijš vairākkārt apsprieda Fundamentālās bibliotēkas likteni. Jau 1991. gada 14. februāra ZA prezidija sēdē tika atbalstīti J. Stradiņa ierosinājumi: a) Misiņa bibliotēkai atdot tās vēsturisko vārdu (līdz 1991. g. saucās LZA FB Misiņa Latviešu literatūras nodaļa), patstāvīgas LZA bibliotēkas statusu, saglabājot tomēr asociāciju ar Fundamentālo bibliotēku; b) sakarā ar gaidāmajām LZA statusa izmaiņām pārdēvēt LZA Fundamentālo bibliotēku par Latvijas Akadēmisko bibliotēku (dib. 1524) vai Rīgas Akadēmisko bibliotēku (lai uzsvērtu vēsturisko sadarbību ar 1524. gadā dibināto Bibliotheca Rigensis); c) pilnā apjomā atjaunot ZA Bibliotēku padomes darbību (kā patstāvīgu ZA prezidija padomi). Vairāku apstākļu dēļ (bibliotēkas kolektīva nevēlēšanās mainīt ierasto nosaukumu, direktora J. Kokta ieilguši slimošana, ēkas piederības neskaidrība) šo momentu izšķiršana ieilga, taču ar LZA prezidija 1992. gada 21. maija sēdes lēmumu pēdīgi izdevās visus priekšlikumus īstenot – un bibliotēka ieguva arī jaunu ēku. Vienīgi Misiņa bibliotēka (gan atgūstot savu vēsturisko nosaukumu) neieguva patstāvīgās bibliotēkas statusu, bet palika Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas sastāvdaļa. Jaunā direktora E. Karniša vadībā bibliotēka jo enerģiski ķērās pie bibliotēkas darba datorizācijas, plaši izmantoja "Internet" datoru tīkla iespējas. Saskaņā ar jauno LZA Hartu un Statūtiem bibliotēka atšķirībā no institūtiem palika saistībā ar personālo Zinātņu akadēmiju; tās darbu joprojām pārrauga ZA Bibliotēku padome, kuras priekšsēdis ir ZA Senāta loceklis (līdz 1998. gadam – akadēmiķis E. Siliņš)" [13].

(231

J. Stradiņš vienmēr pats ir bijis aktīvs Latvijas zinātnes pētnieks un popularizētājs, uzskatījis par nozīmīgu informācijas avotu biobibliogrāfisko rādītāju sēriju "Latvijas zinātnieki", kuras iznākšana sākās 1958. gadā. Arī pats bijis bibliografēta zinātnieka statusā, jo viņam veltītie rādītāji iznākuši divas reizes [14, 15].

Analizējot sēriju "Latvijas zinātnieki", bibliogrāfe Dagnija Ivbule raksta: "J. Stradiņa pētījumi dabaszinātņu vēsturē ieņem ne mazāku vietu kā pētījumi ķīmijā. Viņš grāmatās vai apjomīgos rakstos publicējis vismaz 50 Latvijas zinātnieku plašākas zinātniskās biogrāfijas, pētījis daudzu izcilu zinātnieku saikni ar Baltiju, krievu zinātnieka enciklopēdistu Mihaila Lomonosova (1711–1765) sakarus ar Latviju, Latvijas zinātnisko centru (Jelgavas Pētera akadēmijas, LVU, RPI u. c.) vēsturi, Zinātņu akadēmiju veidošanos un tapšanu Baltijas valstīs. J. Stradiņš turpināja tēva P. Stradiņa aizsākto korespondenci ar bijušajiem kolēģiem – latviešu un vācbaltiešu zinātniekiem trimdā, vācot materiālus par Latvijas zinātņu vēsturi. Toreizējos apstākļos J. Stradiņš mēģināja tuvināt trimdas zinātniekus dzimtenei, piedaloties arī Latvijas Kultūras sakaru komitejas Zinātnes sekcijas darbā (1969–1989), uzstājās Latviešu tehnisko zinātņu kongresos Monreālā, Minsterē, LU jubilejas svinībās Abrenes pili Francijā u. c. Savās runās iestājās arī par Latvijas nacionālās simbolikas – sarkanbaltsarkanā karoga, Latvijas Republikas ģerboņa un

karoga atjaunošanu. 1989. gadā iesaistījās Latvijas ZA pārveidē – tika mainīti tās statūti, pieļaujot trimdas un ārzemju zinātnieku ievēlēšanu par LZA goda vai ārzemju locekļiem, pakāpeniski pārveidojot LZA par “personālakadēmiju”. Darbojās jaunās ZA hartas (satversmes) un statūtu, ZA simbolikas izstrādāšanā, LZA prēmiju sistēmas izveidošanā, Latvijas Zinātnes padomes veidošanā, nolikuma izstrādāšanā par Latvijas Republikas zinātniskajiem grādiem un to nostrifikāciju. Kopš 1992. gada J. Stradiņš strādā Latvijas ZA vadošos amatos – ZA viceprezidents (1992–1998), prezidents (1998–2004), šobrīd Latvijas ZA Senāta priekšsēdētājs.

J. Stradiņa pētījumi zinātnes vēsturē cieši saistās ar zinātņu popularizēšanu – plaša profila raksti, lekcijas par zinātnes, īpaši ķīmijas vispārīgām problēmām Latvijā, ārzemēs. Viņa grāmatas “Lielā zinātnes pasaule un mēs” (1980), “Lomonosovs un Latvija” (1987) izpelnījušās pirmo prēmiju konkursos par labāko populārzinātnisko grāmatu Latvijā, bet “Organiskā ķīmijā Latvijā” (kopā ar Raimondu Valteru; 1985) – Vissavienības Zinību biedrības diplomu. 1984. gadā J. Stradiņu uzņēma par Latvijas Rakstnieku savienības biedru, ievēlēja par tās valdes locekli (1986–1990), 1984.–1991. gadā viņš bija PSRS Rakstnieku savienības biedrs. Biogrāfisko aprakstu un priekšvārdu autori parasti ir apceramā zinātnieka darba kolēģi, cilvēki, kuri labi pazīst vai savā laikā sadarbojušies ar attiecīgo personu. Piemēram, J. Stradiņš ir autors astoņiem biobibliogrāfiju priekšvārdiem, biogrāfiskajiem apcerējumiem.” [16]

Sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju īstenoti daudzi projekti – literatūras izstādes, grāmatu prezentācijas, konferences.

“Nevar būt skaistākas godināšanas kā godināšana ar grāmatu, ar domām, ar labāko ideju atgādināšanu” – Ulda Ģērmaņa grāmatas “Tā lieta pati nekritis” pirmiešpiedumu Latvijā atverot, sacīja J. Stradiņš. Bija pagājuši divi mēneši, kopš mūžībā bija aizgājis vēsturnieks, literāts, publicists, skolotājs, sabiedriskais darbinieks Uldis Ģērmanis. Zviedrijā dzīvodams, viņš visu mūžu interesējās par Latviju, analizēja un skaidroja procesus, norādīja uz cilvēku pastrādātajām kļūdām un muļķību. Ar Akadēmisko bibliotēku Uldis Ģērmanis bijā īpaši tuvās attiecībās un savu arhīvu (ap 10 000 vienību) nodeva Misiņa bibliotēkai. Tādējādi bibliotēka īsteno viņa novēlējumu par savākto materiālu pieejamību latviešu tautai. 1995. gada rudenī bibliotēkā Uldis Ģērmanis svinēja savu 80. dzimšanas dienu, kurai par godu tika iekārtota plaša izstāde “Zili stikli, zaļi ledi” [17].

2003. gadā, pateicoties Latvijas Zinātņu akadēmijas, Itālijas Nacionālās zinātņu akadēmijas un LAB sadarbībai, radās iespēja organizēt literatūras izstādi “Itālija un Latvija: vēstures, zinātnes un kultūras dialogs” – vispirms Rīgā, bet vēlāk Romā. Tieši Itālijas Nacionālās zinātņu akadēmijas dāvinājums deviņas faksimilētas 16.–18. gadsimta Livonijas kartes un Rīgas prospekti rosināja dziļāk izpētīt Latvijas un Itālijas kultūras, mākslas un zinātnes vēsturiskos kopsakarus. Izstādes atklāšanā J. Stradiņš sacīja: *“Pirms 400 gadiem Romā dibināja Accademia Nazionale*

dei Lincei, latviski – lūšu akadēmija, kuras nosaukumā ielikta doma, ka zinātniekam jābūt redzīgam kā lūsim. Tā Eiropā bija pirmā zinātņu akadēmija un apvienoja matemātikas, fizikas un dabaszinātņu pētniekus, starp kuriem starpnieks bija Galileo Galilejs” [18].

Arī turpmākajos gados, gatavojot izbraukuma izstādes Rumānijā, Baltkrievijā, Gruzijā, Azerbaidžānā, J. Stradiņam vienmēr bija kas sakāms par sadarbību ar attiecīgās valsts zinātniekiem un senākajiem kultūrvēsturiskajiem sakariem. Interesanti, ka pirms došanās uz Baku Valsts universitāti sarunā ar J. Stradiņu uzzināju, ka bērnībā akadēmiķis tulkojis latviešu valodā azerbaidžāņu pasakas, bet padomju gados bijis kāda talantīga Azerbaidžānas ķīmiķa disertācijas vadītājs.

J. Stradiņš vienmēr ir piedalījies J. K. Broces “Zīmējumu un aprakstu” četrū sējumu [19–22] iznākšanas svētkos, kad tika godināti izdevuma veidotāji un atbalstītāji, kuri ar savu darbu un izpratni sekmēja šī nenovērtējamā vēstures avota saglabāšanu un darīja pieejamu sabiedrībai, – Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, izdevniecība “Zinātne” un LU Latvijas vēstures institūta apgāds.

Priecīgs brīdis bija “J. C. Brotze. Estonica” [23] iznākšana 2006. gadā. Igaunju akadēmiskā sējuma izdošana bija loģiska un nepieciešama, jo Latvijas Zinātņu akadēmija bija plānojusi Igaunijai veltīto Broces materiālu sastādīšanu un izdošanu, kā arī publikāciju sērijas piekto sējumu. Bet liktenis bija lēmis citādāk. Broces “Estonica” sējums tomēr ir pilnīgi suverēns izdevums, visi igauņu komentāri ir tulkoti vāciski, kas veicina izdevuma izplatību un izvērtēšanu pasaulē. J. Stradiņš tālredzīgi atveda uz Akadēmisko bibliotēku igauņu vēsturnieku, profesoru Raimo Pullatu, kurš kā projekta vadītājs īstenoja vairāk nekā 80 gadus loloto sapni – izdot sējumu ar pāri par 300 Broces materiāliem par Igauniju un igauņiem.

Sadarbība ar profesoru R. Pullatu, jeb “Pullatus Rigensis”, – kā viņu nosauca J. Stradiņš, turpinās līdz šodienai. Ar ceļojošo izstādi “J. K. Broces Livonijas zīmējumu un aprakstu kolekcija LU Akadēmiskajā bibliotēkā” un “J. C. Brotze. Estonica” prezentāciju pabūts 11 Eiropas valstīs un sajūsta liela ieinteresētība par Latviju un Igauniju.

2004. gadā, kad sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju gatavojām izdošanai neparastu sienas kalendāru “Eiropa Latvijā”, lūdzu J. Stradiņu uzrakstīt ievadu šim darbam, jo kurš gan labāk par viņu to izdarītu. Sākumā profesors bija pārsteigts, bet, iepazīnies sīkāk ar materiālu, piekrita. Lūk, ko viņš uzrakstīja: “*Latvija atrodas uz šķirtnes starp Rietumu (katoliski/protestantisko) un Austrumu (bizantiski/pareizticīgo) Eiropu. Latvijas austrumdaļā – poļu ietekmētajā Latgales novadā – izvietots Eiropas Savienības ģeogrāfiski visvairāk uz austrumiem izvērztais punkts – Pasiene. Kopš kristianizācijas 13. gadsimtā Latvija ir iegājusi tradicionālo Rietumeiropas, kristietības un vēlāk apgaismības vērtību orbitā. Daudzus gadsimtus pilsētu kultūrā te dominēja vāciskais elements. Kopš 19. gadsimta priekšplānā pamazām sāka izvīrīties pamatnācija – latvieši, kas saliedējuši savu teritoriju un*

radījuši īpatnēju – gan uz tautas tradicionālajām, gan uz eiropeiskām vērtībām veido tu – valsti un savu kultūru.

Livonija, Rīga, Kurzeme – tātad Latvija kopš 13. gadsimta, vācu krustnešu ie nākšanas un kristianizācijas, ir bijusi Eiropas sastāvdaļa ne tikai ģeogrāfiski, bet arī kultūras ziņā. Vēsturiski šī teritorija ir bijusi Vācijas, Krievijas, Zviedrijas, Po lijas un Dānijas ietekmes zona un ģeopolitisko interešu areāls, taču tā veidojusi savu – baltiskajā kultūrā dibinātu identitāti. Latvijas sakari un kultūras saistība ar dažādām Eiropas daļām ir bijusi atšķirīga, ar dažām (uzskaitītajām īpaši) jo cieša, ar citām – vājāka. Tagad, kad Latvija 2004. gadā ir kļuvusi par ES dalībvalsti, izvirzās jautājums: Eiropa – Latvijā. Kad? Kā?

Šo problēmu mūsu kalendārs vēlas risināt uz slavenā Antverpenes ģeogrāfa Ābra ma Ortēlija grāmatas “Theatrum oder Schawplatz des Erdbodems” fona. Izdevums tapis 1573. gadā postošā Livonijas kara laikā, kas izšķīra Livonijas piederību Rie tumu pasaulei, darot galu Krievijas cara Ivana IV Bargā ģeopolitiskiem tīkojumiem. Ortēlija atlants, tāpat kā visi pārējie izdevumi, no kuriem ņemtie attēli skatāmi 2005./2006. gada kalendārā, atrodami Akadēmiskās bibliotēkas fondos” [24].

Latvijas Republikas proklamēšanas 90 gadu jubilejas gadā skaists izvērtās pasā kums “Edvarts Virza un Arnolds Spekke Latvijas vēsturē”, kurā J. Stradiņš analizē ja diplomāta, vēsturnieka un pedagoga Arnolda Spekkes darbību. Viņa vērtējums bija emocionāls, faktiem bagāts un tēlainis, gan pieminot E. Virzas vīziju par Latvi jas valsti, gan A. Spekkes reālos darbus Latvijas neatkarības atjaunošanas labā, kad viņš bija vēstnieks Itālijā un ASV. Pieminot daudzus svarīgus faktus abu personību dzīvē, J. Stradiņš atgādināja cieņu, ko A. Spekke baudīja starp citu valstu filologiem un vēsturniekiem [25].

2009. gada sākumā, apspriežot Latvijas izglītības un zinātnes nozares optimizā cijas plānus, J. Stradiņš kā LZA Senāta priekšsēdētājs, “Letonikas valsts program mas” priekšsēdētājs acināja vispusīgi izsvērt Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas sta tusa maiņu, diskutēt par bibliotēkas atbilstību nākotnes modeļiem, par tās saistību ar Latvijas Universitāti [26].

Tagad, kad ir pagājuši četri gadi, kopš bibliotēka ir Latvijas Universitātes sastā vā, jāatzīst, ka lēmums bija pareizs, jo LU Akadēmiskā bibliotēka kā Valsts pētīju mu programmas “Nacionālā identitāte” būtiska avotu krātuve paver vēl plašākas iespējas daudztematiskiem kultūrvēsturiskiem pētījumiem Latvijas Universitātes institūtiem un fakultātēm, ir neaizvietoājama mācību bāze studentiem un pasnie dzējiem. Bibliotēka ir ne tikai informācijas resursu glabātāja, bet arī starpkultūru dialoga platforma, veidojot kontaktus ar daudzām valstīm un uzturot komunikāci jas saikni ar sabiedrību, tādējādi vēl vairāk kāpinot Latvijas Universitātes vērtību.

Ar nepacietību gaidījām iznākam J. Stradiņa grāmatu “Zinātnes un augstsko lu sākotne Latvijā”[27], jo Akadēmiskās bibliotēkas ļaudis palīdzēja apzināt ma teriālus un sagatavot attēlus (izdevumā ievietots vairāk nekā simts attēlu no mūsu

bibliotēkas fondiem). Tajā stāstīts arī par *Bibliotheca Rigensis* dibināšanu, atzīmējot, ka vēsturiskā skatījumā bibliotēka uzskatāma par visvecāko zinātnisko institūciju Rīgā, kuras pirmsākumi meklējami jau 16. gadsimtā.

2012. gada 21. decembrī pasniedzot "Rīgas balvu 2012" nominācijā "Par kultūras sasniegumiem un zinātnisko pētniecību" galvenajai bibliotekārei Aijai Taimiņai par *Bibliotheca Rigensis* inkunābulu un seno grāmatu un rokrakstu izpēti, J. Stradiņš sacīja: "Aija Taimiņa ir viszinošākais cilvēks par Akadēmiskās bibliotēkas senajiem rokrakstiem, inkunābulām, paleotipiem, senajām grāmatām, jo viņa ir stājusies Metas Taubes vietā, kas kādreiz bija lielākā zinātāja. Aija šo lietu tver arī no modernās zinātnes augstumiem un ne tikai Rīgas mērogā, bet visas Ziemeļaustrumeiropas mērogā. Pērn, Pasaules latviešu zinātnieku 3. kongresa laikā Akadēmiskajā bibliotēkā tika atklāta ļoti skaista izstāde: "Ar ķēdi, slēdžiem un apkalumiem: Piecu gadsimtu (15.–19. gs.) vēsturiskie iesējumi no "Bibliotheca Rigensis" kolekcijas", kur bija pievērsta īpaša uzmanība senajiem iesējumiem un Aija ar tādu mīlestību bija atradusi, parādījusi, izgaismojusi, ka tas kļuva par vienu no lielākajiem notikumiem kongresa laikā. Reizēm tiek pārņemts, ka "Letonikas programmā" nav estētikas sadaļas. Nu, kur vēl skaistāks piemērs tam, kā māksla, estētika savienojas ar vērtīgu, zinātnes izpētei tik nepieciešamu saturu! Bibliotēkā ir sakrātas milzu vērtības. Arī viņas disertācija: "Johana Kristofa Broces (Brotze, 1742–1823) dzīvesgājums un viņa rokrakstu kolekcija LU Akadēmiskajā bibliotēkā" parāda J. K. Broci laikmeta kontekstā. Lai "Rīgas balva" būtu stimuls tālākajai darbībai!"

(235)

Literatūra

1. Stradiņš J. Vivat, crescat, floreat, Bibliotheca Rigensis! *Bibliotheca Rigensis* – 480. Rīga: LAB, 2004, 9. lpp.
2. Stradiņš J. Bibliotēka un zinātnes attīstība Latvijā. Stradiņš J. *Etīdes par Latvijas zinātņu pagātni*. Rīga: Zinātne, 1982, 99.–127. lpp.
3. Stradiņš J. Akadēmiskajai bibliotēkai – 470. *Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas 470 gadu jubilejas zinātniskā konference: rakstu krājums*. Rīga: LAB, 1994, 7.–8. lpp.
4. Страдынь Я. П. Развитие естествознания в Латвии и Фундаментальная библиотека. *Библиотеке 450: к юбилею Фундаментальной библиотеки Академии наук Латвийской ССР, 1524–1974*. Рига: Зинатне, 1974, с. 139–153.
5. Страдынь Я. П. Библиотека и знание: к 450-летию ФБ АН Латвийской ССР. *Советская Латвия*, 1974, 11 апр., с. 4.
6. Stradiņš J., Kalviņš I. Par Latvijas Akadēmisko bibliotēku. *Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai*, 2009, 2. maijs, 11. lpp.
7. *Библиотеке 450: к юбилею Фундаментальной библиотеки Академии наук Латвийской ССР, 1524–1974*. Рига: Зинатне, 1974. 199 с.: ил.
8. *Grāmatas un grāmatnieki: Misiņa bibliotēkas 100. gadadienai, 1885–1985*. Rīga: Zinātne, 1985, 221 lpp.: il.

9. Страдынь Я. П. От древней Рижской городской библиотеки к Фундаментальной библиотеке Академии наук Латвийской ССР. *Известия Академии наук Латвийской ССР*. N 4, 1974, с. 35–44.
10. Riekstiņš I. Mūžīgie svētki. *Bibliotheca Rigensis* – 480. Rīga: LAB, 2004, 29. lpp.
11. Riekstiņš I. Mūžīgie svētki. *Bibliotheca Rigensis* – 480. Rīga: LAB, 2004, 30. lpp.
12. Stradiņš J. Kultūras vērtību administrators. *Karogs*, Nr. 7, 1979, 186.–187. lpp.
13. Stradiņš J. Latvijas Zinātņu akadēmijas izcelsme, vēsture, pārvērtības. *Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts*. Rīga: Zinātne, 1998, 402.–403. lpp.
14. Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis Jānis Stradiņš: biobibliogrāfija. LAB; sast.: I.Andersone, G.Štāle, Dz.Zaķe; red. L.Krūmiņa. Rīga, LAB, 1993, 299 lpp. (Latvijas zinātnieki).
15. Latvijas Zinātņu akadēmiķis Jānis Stradiņš: biobibliogrāfija II (1993. gada izdevuma turpinājums un papildinājumi). LAB; sast.: I.Barone, J.Klebā; bibliogr. red. D.Ivbule. Rīga: LAB, 2004, 463 lpp.: il. (Latvijas zinātnieki).
16. Ivbule D. Sērijai “Latvijas zinātnieki”- 50. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa, Sociālās un humanitārās zinātnes*, 61. sēj., Nr. 5, 2007, 26.–64.lpp.
- 17.Stradiņš J. Ja ne tūkstošveidis, tad daudzveidis gan: J.Stradiņa runa U.Ģērmaņa grāmatas “Tā lieta pati nekritis” klajā laišanas svētkos 1998. g. 12. februārī Misiņa bibliotēkā Rīgā. *Brīvība*, Nr. 2/3, 1998, 19.–20.lpp.
18. Itālija un Latvija: vēstures, zinātnes un kultūras dialogs. *Latvijas Vēstnesis*, 2003, 5. dec., 9. lpp.
- 19.–22. Broce J. K. *Zīmējumi un apraksti: 5 sēj.* / izd. sagat. LZA Latvijas vēstures institūts, LZA FB; red. T. Zeids. Rīga, 1992–2007.
 1. sēj.: *Rīgas skati, ļaudis un ēkas*, 1992. 452 lpp.: il.
 2. sēj.: *Rīgas priekšpilsētas un tuvākā apkārtnē*, 1996. 585 lpp.: il.
 3. sēj.: *Latvijas mazās pilsētas un lauki* / izd. sagat. LU Latvijas vēstures institūts, LAB, 2002. 488 lpp.: il.
 4. sēj.: *Latvijas mazās pilsētas un lauki* / LU Latvijas vēstures institūts, LAB; sast. M. Auns. 2007. 483 lpp.: il.
23. Johann Christoph Brotze. *Estonica* / koostanud: A.Hein, I.Leimus, R.Pullat, A.Viires. Tallinn: Estopol, 2006, 619 lpp.: il.
24. *Eiropa Latvijā, 2005–2006: kalendārs* / LAB; projekta vad. V.Kocere. Rīga: LAB, 2004, 48 lpp.: il. Teksts paral. latviešu, angļu, franču un vācu val.
25. Lagzdiņa I. Latvija svētkos godina krietnus vīrus. *Brīvā Latvija*, 2008, 29. nov./5. dec., 5. lpp.
26. Stradiņš J., Kalviņš I. Atklāta vēstule, Rīga, 2009. gada 29. aprīlī. *Zinātnes Vēstnesis*. 2009, 11. maijs, 1. lpp.
27. Stradiņš J. Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā. LZA, LU Latvijas vēstures institūts. 2. izd. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2012, 639 lpp.: il.

1

1 Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Konsultatīvās padomes sēde
2 Jānis Stradiņš, Venta Kocere un Raimo Pullats pie J. K. Broces kapa pieminekļa Rīgā, Lielajos kapos
2006. gada 3. martā

(187

2

1

188)

1 Jānis Stradiņš un Venta Kocere biobibliogrāfijas “Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis Jānis Stradiņš” atklāšanas svētkos 2004. gada 8. decembrī

2 Aija Taimiņa un Jānis Stradiņš izstādē “Ar ķēdi, slēdžiem un apkalumiem. Piecu gadsimtu (15.–19. gs.) vēsturiskie iesējumi no *Bibliotheca Rigensis* kolekcijas” 2011. gada 8. decembrī

2

